

B2 DARAJADAGI TALABALARNING INGLIZ TILIDA PRAGMATIK KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA LINGVODIDAKTIK YONDASHUVLAR VA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O'RNII

Eshchanov Marat Urazaliyevich
Tayanch doktorant, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Annotatsiya. Maqolada ingliz tilida pragmatik kompetensiyani rivojlantirish va pragmatik bilim va ko'nikmalarni takomillashtirishning asosiy lingvodidaktik masalalari va ularni takomillashtirishda pedagogik texnologiyalar va didaktik vazifalardan foydalanishning ahamiyati muhokama qilinadi. Pragmatik tadqiqotlar so'ngi yillarda til o'qitishning bir qismi bo'lib kelgan. Ikkinchi til pragmatikasini o'qitish bo'yicha qimmatli g'oyalarni taklif qiluvchi juda ko'p natijalar to'plangan. Shunga qaramay, ushbu natijalarni o'quv materiallari va sinf mashg'ulotlarida qo'llashda katta bo'shliqlar mavjud. Garchi pragmatika Baxman va Palmerni va Kanale & Sveyn kabi olimlar tomonidan ta'kidlanganidek, kommunikativ kompetensiyalarning asosiy konstruksiyalarining ajralmas qismi bo'lsa-da, darslarda uning amaliy o'qitilishi ko'pincha kam kuzatiladi. Ehtimol, bunday noaniqlikka bir nechta omillar sababchi bo'lishi mumkin. Ushbu maqolada shuningdek ingliz tilini xorijiy til sifatida o'rganish sharoitida pragmatik kompetensiyani metodlar, usullar va vazifalar asosida takomillashtirish yuzasidan taklif va tavsiyalar aks ettirilgan.

Kalit so'zlar: pragmatika, ta'lim, yondashuv, eksplisit ta'lim, implisit ta'lim, texnologiya, muloqot, matn, ko'rsatma, deduktiv metod, induktiv metod, interfaol, tahlil, didaktik xususiyat, material, darslik, mashqlar, nutqiy aktlar, muloqot, dastur, metapragmatik ko'rsatmalar, kommunikativ kontekst, pragmatik maqsad, pragmatik bilim va ko'nikmalar, autentik til, pragmatik tadqiqot, amaliyot, topshiriqlar, vazifa

THE ROLE OF LINGUODIDACTIC APPROACHES AND PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN IMPROVING B2 LEVEL STUDENTS' PRAGMATIC COMPETENCE IN ENGLISH

Eshchanov Marat Urazaliyevich
PhD student, Uzbekistan State University of World Languages

ABSTRACT. The article discusses the main linguistic-didactic issues related to the development of pragmatic competence and the improvement of pragmatic knowledge and skills in English, highlighting the importance of using pedagogical technologies and didactic tasks in their enhancement. Pragmatic studies have become a part of language teaching in recent years. There are numerous findings that offer valuable insights into teaching second language pragmatics. However, there are significant gaps in the application of these findings in teaching materials and classroom practice. Although pragmatics is an integral part of the basic constructs of communicative competence, as argued by scholars such as Bachman and Palmer, as well as Canale and Swain, practical instruction in this area is often not observed in lessons. Several factors may contribute to this uncertainty. This article also reflects proposals and recommendations for improving pragmatic competence in the context of learning English as a foreign language based on methods, approaches, and tasks.

Key words: pragmatics, education, approach, explicit instruction, implicit instruction, technology, communication, text, instruction, deductive method, inductive method, interactive, analysis, didactic feature, material, textbook, exercises, activities, speech acts, conversation, program, metapragmatic instructions, communicative context,

pragmatic goal, pragmatic knowledge and skills, authentic language, pragmatic research, practice, assignments, task.

РОЛЬ ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ И ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ПРАГМАТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ УРОВНЯ В2 В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Ешанов Марат Уразалиевич,

Докторант Узбекского государственного университета мировых языков

Аннотация. В статье обсуждаются основные лингводидактические вопросы развития прагматической компетенции и совершенствования прагматических знаний и навыков на английском языке и значение использования педагогических технологий и дидактических задач в их совершенствовании. Прагматические исследования стали частью обучения языкам в последние годы. Существует множество результатов, которые предлагают ценные идеи для преподавания прагматики второго языка. Тем не менее, существуют большие недостатки в применении этих результатов в учебных материалах и классной практике. Хотя прагматика является неотъемлемой частью базовых конструкций коммуникативных компетенций, как утверждают такие ученые, как Бахман и Палмер, а также Канале и Суэйн, практическое обучение ей на уроках зачастую не наблюдается. Вероятно, к такой неопределенности может быть причастна несколько факторов. В этой статье также отражены предложения и рекомендации по совершенствованию прагматической компетенции в условиях изучения английского языка как иностранного на основе методов, подходов и задач.

Ключевые слова: прагматика, обучение, подход, эксплицитное обучение, имплицитное обучение, технология, диалог, текст, указание, дедуктивный метод, индуктивный метод, интерактивный, анализ, дидактический характер, материал, учебник, упражнения, речевые акты, диалог, программа, метапрагматические указания, коммуникативный контекст, прагматическая цель, прагматические знания и навыки, аутентичный язык, прагматическое исследование, практика, задания, задача

Kirish. Zamonaviy ta'lim sohasida, ayniqsa, xorijiy tillarni o'qitishda fanning maqsad va vazifalarini o'zida mujassamlashtiruvchi yondashuvlarning o'rni beqiyosdir. Chet tillarni o'qitishda lingvodidaktik yondashuvlar ta'limda qo'yilgan maqsadlarga erishishda hamda talaba va o'qituvchi o'rtasida munosib aloqalar o'rnatishda asosiy ta'lim va tarbiya vazifasini bajaradi.

Pedagogik nuqtai nazaridan, ikkinchi til pragmatikasi ikkinchi til va uning madaniyati kontekstida qanday qilib to'g'ri muloqot qilishni o'rgatish deb ta'riflanishi mumkin [3]. Garchi «Ikkinchi til pragmatikasi» atamasi ba'zan «tillaro pragmatika» atamasi bilan bir-biriga o'rinli ishlatilsa ham [9, 12], unga nisbatan tadqiqotchi olimlar N.Ishihara, A.Koyen «Ikkinchi til pragmatikasi» yoki «o'zlashtiriluvchi pragmatika» atamalarini ishlatadi. Pragmatikaning bunday sohasi zamonaviy global kontekstni aks ettiradi va an'anaviy ona tili standartlaridan tashqarida bo'lgan turli xil til modellarini qamrab oladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Pragmatik kompetensiya - bu ham lingvistik ham nolingvistik vositalar yordamida ma'noni birgalikda interfaol muhitda yaratishdir. Samarali muloqot nafaqat bir-birining xabarlarini tushunishni, balki o'z fikrlarini aniqlashni ta'minlaydi.

maqsadlarga erishish uchun ijtimoiy va kontekst jihatidan to'g'ri usullarda ifodalashni ham talab qiladi. Masalan, tajribali muloqotchilar madaniy kontekst va uning ijtimoiy me'yorlariga qarab muloyimlik, erkinlik, to'g'ridan-to'g'rilik yoki bilvositalik darajasini o'zgartiradilar. Har qanday madaniyatda yoki jamoada o'zaro munosabatlar jarayonida muhokama qilinadigan umumiy, ijtimoiy jihatdan qabul qilinadigan xulq-atvor tushunchasi ya'ni pragmatik normalar mavjud. Bu me'yorlar o'z-o'zidan to'g'ri yoki noto'g'ri emas, balki muayyan xatti-harakatlar kontekstga qarab ko'proq yoki kamroq maqbul deb hisoblanadigan ijtimoiy amaliyotlarning maydonidir. Pragmatik normalar tillar va madaniyatlar orasida farq qilishi mumkin.

Pragmatik normalar tillar va madaniyatlar o'rtasida yoki hatto bitta til yoki madaniyat ichida farq qilishi mumkin va ular vaqt o'tishi bilan va turli sharoitlarda o'zgarishi mumkin. Pragmatist va metodist olim A. Koyen ta'biri bilan aytganda, muloqotda ma'no ko'pincha matn tarkibiga bog'liq bo'lib, aniq ifodalanmaydi [4]. Masalan, «Can you pass me the salt?» ovqat stolida so'rov sifatida talqin qilinadi va odatda «Here you go» deb javob beriladi. Biroq, ergoterapevtning bemorga bergan shu savoli barmoqlarning harakatini baholash uchun mo'ljallangan bo'lishi mumkin, va tegishli javob «Yes, I can» bo'ladi. Shunga o'xshab, «This soup is cold» gapi aytilganda sovuq kunlarda kafedagi vaziyatda shikoyatdek tuyulishi mumkin, ammo issiq yoz holatida ma'lumot berish yoki maqtash kabi ma'nolarda ifoda aks etishi mumkin. Shunday qilib, muloqot jarayonida kontekst ma'noni yaratish va talqin qilishda muhim rol o'ynaydi va bunday vaziyatlarda kommunikativ kontekstda ifodalanadigan to'g'ri ma'noni yaratish muhimdir. Buning uchun esa, avvalroq ta'kidlaganimizdek, xorijiy til o'rganuvchilarida ham sinfda va sinfdan tashqari ishlatiladigan didaktik vazifalar va zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida pragmatik kompetensiyani takomillashtirish zarur. Bunday pedagogik yondashuv bugungi zamonaviy chet tili ta'limining didaktik yo'nalishlarini va metodik ta'minotini yanada takomillashtiradi.

Ikkinchi til pragmatikasi bo'yicha o'qitishga bag'ishlangan tadqiqotlarda, o'rganilgan asosiy masala, umumiy ikkinchi tilni o'zlashtirish (Second language acquisition) sohasidagi ishlarni aks ettiruvchi ta'limga eksplisit (aniq ko'rsatmalar, qoidalar orqali o'qitish) o'qitish va implisit o'qitish yondashuvlarining turli xil samaradorligi [8]. Deduktiv va induktiv ta'limning nisbiy samaradorligini o'rganish bo'yicha kamroq ishlar olib borilgan.

Eksplisit ta'lim o'quvchilarni metapragmatik qoidalar bilan ta'minlaydi, kamroq mavzuga oid narsalarga esa (masalan, pragmatik rad etish ifodalari yoki suhbatni boshlashning tuzilishi) ajratish, tahlil qilish va manipulyatsiya qilish mumkin bo'lgan obyekt sifatida qaratiladi. Bu dars mavzusiga e'tibor qaratish imkonini beradi, bunday o'qituvchi ishtirokidagi yondashuv o'quvchilarning mavzuning barcha muhim jihatlari haqida xabardor bo'lishlarini ta'minlaydi. Ammo bu o'quvchilar haqiqatan ham o'zlariga taqdim etilayotgan ma'lumotni qabul qilib, o'z bilim bazasining bir qismiga aylantirishini anglatmaydi. Maqsadli hodisaning amaliyotdan ajralishi uni o'quvchilar uchun juda ahamiyatsiz qilishi mumkin, chunki ular nima uchun va nima uchun o'rganayotganlari aniq emas. Bundan tashqari, agar material o'quvchilarga tegishli bo'lmasa, u o'quvchilar uchun juda murakkab bo'lishi mumkin.

Implisit ta'limning eksplisit ta'limdan farqi shundaki, unda aniq meta-pragmatik qoidalar yo'q. Buning o'rniga, implisit ta'lim o'quvchilarning o'zlashtirilayotgan obyekt haqida maqsadli tavsifining ong ishtirokisiz nazariyalarini yaratishga asoslanadi hamda bunday o'rganish odatda misollar shaklida taqdim etilgan ko'plab kirish ma'lumotlarini qayta ishlash orqali amalga oshiriladi. Bu o'quvchilarga tilni tabiiy o'rganishni taqlid qilgan holda maqsadli hodisa qanday faoliyat ko'rsatishi haqida intuitiv his-tuyg'ularni

rivojlantirishga imkon beradi. Ushbu yondashuvning asosiy amaliy kamchiligi shundaki, u ko'pincha eksplisit ta'limga qaraganda ko'proq vaqt talab qiladi, chunki o'quvchilar maqsadli qoidalarini asl materialdan ajratib olish uchun ko'p vaqt talab qiladilar. Bundan tashqari, ular maqsadli hodisa haqida faqat qisman tushunchaga ega bo'lishlari mumkin, chunki ba'zi jihatlari o'qituvchining ko'rsatmasiz ko'rish uchun juda murakkab bo'lishi mumkin yoki ular asl matnda juda kam uchraydi.

Keling, pragmatik kompetensiyani rivojlantiruvchi metod va yondashuvlarni, ular aks etadigan asosiy didaktik xususiyatlari bilan birga quyidagi jadvalda ko'rib chiqamiz.

Pragmatik kompetensiyani o'qitishning turlari

№	Explicit ta'lim	Implisit ta'lim	Deduktiv ta'lim	Induktiv ta'lim
1	Qoidalar taqdim etiladi	Qoidalar ko'rsatilmaydi	Qoidalar taqdim etiladi	O'rganuvchilar qoidalarini misollardan topadi
2	O'rganuvchilar qoidalarini bilishadi	O'rganuvchilar qoidalarini bilmasligi mumkin	Misollar qoidalarini aks etadi	Implisit ta'lim bilan mutanosib
3	O'rganuvchilar qoidalarini ongli ravishda biladi	O'rganuvchilar qoidalar bo'yicha sezgi tuyg'usini, intuitsiyani rivojlantiradi	Eksplisit ta'lim bilan mutanosib	Eksplisit ta'limda asosiy bosqich bo'la oladi
4	O'rganuvchilar qoidalarini ongli ravishda qo'llashadi	O'rganuvchilar qoidalarini intuitiv ravishda qo'llashadi	Implisit ta'lim bilan nomutanosib	

Muhokama va natijalar. So'nggi yillarda pragmatik kompetensiyani ingliz va boshqa xorijiy tillarda rivojlantirishga doir tadqiqotlarning asosiy qismi eksplisit ta'limning implisit ta'lim texnologiyasiga nisbatan samaradorligini ko'rsatadi. Ikkinchi tilda pragmatik o'qitish bo'yicha ilk tadqiqotlar Kasper va Roselar tomonidan 1990-yillarda amalga oshirilgan bo'lib, ular pragmatik kompetensiya o'rganilishi mumkinligini va maqsadli tilni to'liq o'rganish uchun zarur ekanligini tasdiqladi. Ushbu sohada olimlar Alkon-Soler, 2012, Takimoto 2012 tomonidan olib borilgan xalqaro pedagogik kuzatuvlar va intervension tadqiqotlarning natijalari umuman eksplisit pragmatik ta'lim metodining implisit ta'limga nisbatan yuqori darajada samarali ekanligini isbotlagan [1,15].

Shunday izlanishlardan yana biri Plonsky va Juang tadqiqot ishida ta'kidlanib, olimlar o'zlarining meta-tahlilida aniqlaganidek, metapragmatik ma'lumotlarni taqdim etadigan eksplisit ta'lim implisit ta'limdan biroz samaraliroq, ammo ko'p emas. Ushbu tadqiqotda eksplisit ta'limning ta'siri $d = 1,58$, implisit ta'limning ta'siri esa $d = 1,22$ ga teng bo'lgan [7]. Aslida, darsda, implisit ta'lim juda kam uchraydi, chunki vaqt cheklangan, ammo, albatta, ikkala usul elementlarini birlashtirish yaxshi, masalan, meta-pragmatik tushuntirish va ko'plab misollar bunday ta'limning afzalliklarini oshiradi.

Shunga qaramay, implisit ta'limning salohiyatini xorijiy tillarni o'qitishda e'tiborga olish zarur, ya'ni ta'limning bunday turi aslida talaba va chet tili o'rganuvchilarni o'z-o'zidan pragmatik maqsadni tadqiq etishga yo'naltiruvchi ongli mashg'ulotlarga asoslangan bo'ladi.

F.E. Sattorova esa ingliz tilini o'qitishda ingliz tili mutaxassisligida tahsil olayotgan talabalarda muloqot pragmatik kompetensiyasini shakllantirish va rivojlantirishga qaratilgan metodik ta'minot deduktiv metod – pragmatik bilimlar ochiq ifodalangan ko'rsatmalar bilan o'qitish shakllarini ya'ni Alkon-Soler o'z tadqiqotida ta'kidlagan eksplisit pragmatik ta'limni kiritish orqali tadqiqot natijasida talabalarning pragmatik kompetensiyasining yaxshilanishiga hissa qo'shgan [11].

Yuqorida ta'kid etilgan muhokamalardan shunisi aniqki, pedagogik mulohaza, ya'ni eksplisit va implisit o'rtasidagi farq deduktiv va induktiv ta'limdan iboratdir. Deduktiv yondashuvda talabalarga avval qoida beriladi, so'ngra u misollar bilan tasvirlanadi. Bu, ehtimol, til o'rganishning eng an'anaviy usuli bo'lib, u har doim aniq bo'ladi, chunki u metapragmatik ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Bundan farqli o'laroq, induktiv yondashuvda avval misollar beriladi va talabalar o'zlari ushbu misollar asosida qoidalarni ishlab chiqadilar.

Ingliz tilini o'rganishda talabalarning pragmatik kompetensiyasini lingvidaktik metodlar va texnologiyalar asosida takomillashtirishda o'qitish usullari bilan birga o'rganiladigan til materiali, vazifa va mashqlarning ham ahamiyati kattadir.

Xorijiy tillarni, shu jumladan ikkinchi til pragmatikasini o'qitishda yangi til xususiyati odatda talabalarga til namunasi shaklida taqdim etiladi. Odatda, bunday namunalar darslikdagi suhbatlardan iborat bo'lib, u o'quvchilar uchun namuna bo'lib xizmat qiladi va audio yozuvlar yoki videokliplar kabi boshqa materiallar bilan to'ldirilishi mumkin. Biroq, pragmatikani o'qitish biroz qiyinroq, chunki darsliklar muammoliroqdir. Ko'pincha ularda pragmatika tizimli ravishda o'rgatilmaydi, tushuntirish va mashqlarda unga alohida e'tibor berilmaydi, shuningdek, u real dunyoda qo'llaniladigan tarzda taqdim etilmaydi [4,14]. Kamdan-kam istisnolar mavjud, masalan, Oksford nashriyotining "Wide Angle" seriyasi, bu CEFR darajalarini qamrab oladigan va pragmatikada integratsiyalashgan dasturga ega bo'lgan darslikdir.

Shuningdek, muayyan maqsadli guruh uchun mo'ljallangan oz miqdordagi amaliy yo'naltirilgan darsliklar mavjud. Ular orasida Riddiford va Nyutonning "Workplace talk in action" kitobi ajralib turadi. Bu yetti jildli kitob ish joyidagi muloqotga bag'ishlangan bo'lib, B1 darajasiga mo'ljallangan. Har bir bobda nutq hodisasi yoki nutqiy aktlar (dunyoviy suhbat, iltimos, rad etish, taklif, norozilik, shikoyat, uzr) ko'rib chiqiladi va muloqot, tahliliy vazifalar, elektron xatlar bilan og'zaki va yozma amaliyot uchun mashg'ulotlar namunalari keltiriladi. Kitobdagi materiallar Janet Xolms boshchiligidagi katta loyiha «Ish joyidagi til» doirasida yozib olingan haqiqiy ish o'zaro munosabatlaridan olingan. Ba'zi bir misollar audio fayllar shaklida mavjud bo'lib, ular asl ishchi o'zaro munosabatlari asosida qayta ijro etilgan. Bundan tashqari, loyiha veb-saytida quruvchilar va keksalarga g'amxo'rlik ko'rsatuvchi xodimlar uchun ish joyida muloqot qilish bo'yicha bir nechta materiallar to'plamini, shu jumladan, o'quv mashqlari va ovoz fayllarni topish mumkin [10], garchi ular tilni bilish darajasi ancha past bo'lgan va pragmatiklikka yo'naltirilgan bo'lmasa ham.

Oldinroq nashr qilingan kitob - Barrayar-Rohan va Pritchardning «Beyond talk» (1997), A2 darajasidan B2 darajasigacha bo'lgan o'quvchilar uchun nutqni tahlil qilish Conversational Analysis ga asoslangan yondashuvga muvofiq interfaol ko'nikmalarni o'rgatish uchun mo'ljallangan. Bu kitob suhbatni boshlash va yakunlash, dunyoviy suhbat, iboralar juftligi, afzalliklar, mavzuni boshqarish, taklif, maqtov va iltimoslar va

ularni ifodalash kabi pragmatik bilim va ko'nikmalarini o'z ichiga olgan.

Darsliklar va qo'shimcha materiallar o'qituvchilarning qo'shimcha ish hajmini kamaytirsada, darsliklarda pragmatikadan kam ta'minlanganligi ularni moslashtirish yoki to'ldirishni talab qiladi. Qo'shimcha qilishning bir usuli - o'qituvchi maqsadli belgilarni o'z-o'zidan o'rganishi. Masalan, Bardovi-Harlig va boshqalar oddiy formulalar ya'ni suhbatda ishlatiladigan umumiy odatiy iboralar bo'yicha boshlang'ich materiallar va o'quv qo'llanmalarini yaratish uchun bepul onlayn-korporalardan qanday foydalanish mumkinligini ta'kidlaydi.

Korpora, masalan, odatiy formuladan foydalanishning misollarini qidirishda foydali, chunki ularda «Thank you», «I was wondering» yoki «Sorry» kabi ingliz tilidagi so'zlarni osongina topish mumkin. Biroq, ular murakkab, ko'p martalik ijtimoiy harakatlarni, masalan, so'rash va rad etish ketma-ketligini yoki aniq bir satrni topish imkonsiz bo'lgan sodda suhbatlarni izlash uchun unchalik foydali emas.

Haqiqiy, autentik tilni ishlatish ideal bo'lsa-da, uni topish ko'pincha juda murakkab hisoblanadi, shuning uchun televizion dasturlar va filmlardagi ssenariylar tili muqobil hisoblanadi. «Friends» yoki «Big Bang Theory» kabi ko'p tomosha qilingan sitkomlarda pragmatik hodisalarning ko'plab misollari mavjud va ularning transkriptlari Internetda mavjud. Biroq, mos misollar topish uchun biroz izlanish talab etiladi, chunki transkripsiyalar pragmatik jihatdan izohlanmagan. Albatta, boshqa ko'plab dasturlarda ham misollar mavjud va o'qituvchilar o'zlariga mos keladigan videolarni tanlashlari mumkin.

Pragmatik ahamiyatga ega bo'lgan til misollarining yana bir manbai suhbatni tahlil qilish bo'yicha kitoblar va maqolalardir. Conversational Analysis transkriptlarga ya'ni suhbat matnlariga asoslanadi, shuning uchun nashrlarda ko'p transkriptlar mavjud. Vong va Uoringning «Conversation analysis and second language acquisition» (2010) kitobining kirish qismida suhbatning turli jihatlari bo'yicha qulay guruhlangan ko'plab misollar mavjud. Kamchiligi shundaki, audio fayllar yo'q, faqat transkriptlar bor. Shu kabi, ko'pchilik xorijiy yoki ikkinchi tilni o'zlashtirishga doir adabiyotlar, kitoblar va jurnal maqolalari haqida ham shunday deyish mumkin. Ko'pgina jurnallar mualliflarning ma'lumotlarini o'zlarining nashrlari bilan birga taqdim etishni xohlashlarini hisobga olgan holda, kelajakda Internetda ko'proq audio va hatto video fayllar paydo bo'lishi ehtimoli bor.

Ixtisoslashtirilgan darsliklar va qo'shimcha materiallardan tashqari, pedagogik yo'naltirilgan bir qator resurslar mavjud bo'lib, ularda pragmatika yoki o'zaro munosabatlarning ayrim jihatlari o'rgatish uchun materiallar mavjud: Tatsuki va Hukning «Teaching speech acts» o'n bitta bo'limni o'z ichiga oladi, ular so'rov, boshqa nutq aktlarni (maslahat berish, fikr bildirish, tanqid qilish, shikoyat qilish) va rad etish jihatlari o'rgatadi. Darslikning har bir blokida ma'lumotnoma, o'quv bosqichlari, topshiriqlar va tarqatma materiallar, shuningdek ba'zi hollarda audio fayllar mavjud. Shu talqindagi yana bir boshqa darslik, Huk va Tatsukining «Pragmatics: Learning to Communicate Naturally» kitobi - bu Conversational Analysis asosidagi darslik bo'lib, unda odatiy formulalar, uzr so'rash, maqtoqlar, afzalliklar kabi nutqiy aktlarni tuzish, navbatga rioya qilish, telefon suhbatini boshlash va yakunlash va javob belgilari o'rgatiladi. Umuman, ikkala kitob ham foydali, yaxshi tuzilgan manbalardir.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash lozimki, chet tilida pragmatik kompetensiyani takomillashtirishda eksplisit ta'limning yuqori samaradorligiga qaramasdan, implisit ta'lim usullarni integratsiyalash, shuningdek, autentik til materiallaridan foydalanish pragmatik kompetensiyani rivojlantirishga kompleks yondashuvni ta'minlashi mumkin. Ixtisoslashtirilgan darsliklar va qo'shimcha materiallarning mavjudligi chet tili darsida foydalaniladigan deduktiv va interfaol metod va usullar qatorida, ingliz tili o'qituvchisining

moslashuvi bilan birgalikda talabalarning chet tilini samarali o‘zlashtirishda pragmatik tadqiqot va amaliyot o‘rtasidagi farqni bartaraf etishiga yordam beradi deb hisoblaymiz. Bu esa talabalarning xorijiy tilda nutqni muvaffaqiyatli tushunishi va rovon nutq tuzishi va samarali muloqot qilishlari uchun zarur bo‘lgan amaliy bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishlarini ta‘minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati:

1. Alcón Soler, E. (2012). Teachability and bilingualism effects on third language learners’ pragmatic knowledge. *Intercultural Pragmatics*, 9(4), 511-541. De Gruyter Mouton.
2. Bachman, L. F., & Palmer, A. S. (2010). *Language testing in practice*. Oxford: Oxford University Press.
3. Bardovi-Harlig, K. (2020). Pedagogical linguistics: A view from L2 pragmatics. *Pedagogical Linguistics*, 1(1), 44–65.
4. Ishihara, N., & Cohen, A. (2022). *Teaching and learning pragmatics: Where language and culture meet*. New York, NY: Routledge.
5. Kasper, G., & Rose, K. (2002). *Pragmatic development in a second language*. Oxford, UK: Blackwell.
6. Kim, Y., & Taguchi, N. (2015). Promoting task-based pragmatics instruction in EFL classroom context: The role of task complexity. *Modern Language Journal*, 99, 656–677.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF №60-son “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni
8. Plonsky, L., & Zhuang, J. (2019). A meta-analysis of L2 pragmatics instruction. In N. Taguchi (Ed.), *The Routledge handbook of second language acquisition and pragmatics* (pp. 287–307). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781351164085-19>
9. Rebuschat, P. (Ed.). (2015). *Implicit and explicit learning of languages* (Vol. 48). John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/sibil.48>
10. Roever, C. (2022). *Teaching and testing second language pragmatics and interaction*. Routledge.
11. Riddiford, N., & Newton, J. (2010). *Workplace talk in action: An ESOL resource*. School of Linguistics and Applied Language Studies, Victoria University of Wellington.
12. Sattorova, F. E. (2023). *Ingliz tilida muloqot pragmatik kompetensiyasi va uni rivojlantirishning lingvodidaktik muammolari: Avtoref.diss...ped.fan.f.dok*. Samarqand.
13. Taguchi, N., & Roever, C. (2017). *Second language pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.
14. Taguchi, N. (Ed.). (2019). *The Routledge handbook of SLA and pragmatics*. New York, NY: Routledge.
15. Tateyama, Y. (2019). Pragmatics in a language classroom. In N. Taguchi (Ed.), *The Routledge handbook of second language acquisition and pragmatics* (pp. 400–412). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781351164085-26>
16. Takimoto, M. (2012). Metapragmatic discussion in interlanguage pragmatics. *Journal of Pragmatics*, 44(10), 1240-1253.